

**CONSILIUL NAȚIONAL AL
PERSOANELOR VÂRSTNICE**

Acordarea medicamentelor în regim gratuit și compensat în România

2017

Cuprins

1. Sistemul de sănătate în România	3
1.1. Prezentare generală	3
1.2. Acordarea medicamentelor cu și fără contribuție personală în tratamentul ambulatoriu	12
1.2.1. Prevederi legislative	12
1.2.2. Disfuncționalități	21
2. Concluzii	27
3. Propuneri	31
<i>Bibliografie.</i>	36

Capitolul 1

SISTEMUL DE SĂNĂTATE ÎN ROMÂNIA

1.1. Prezentare generală

Sănătatea este o dimensiune esențială a calității vieții vârstnicilor și reprezintă o resursă fundamentală pentru indivizi și comunități în ansamblu. Definiția Organizației Mondiale a Sănătății, pentru sănătate nu se limitează la absența bolii și a infirmității, ci o asimilează unei stări de „bine” total dintr-o perspectivă globală și integralistă, respectiv din punct de vedere fizic, mental și social.

Sistemului de sănătate publică din România îi revine responsabilitatea să asigure serviciile medicale pentru toate categoriile de populație, inclusiv pentru vârstnici și să le adapteze astfel încât să garanteze accesul pentru toate persoanele aflate în nevoie. Așa cum este definită de Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății *„asistența de sănătate publică reprezintă efortul organizat al societății în vederea protejării și promovării sănătății populației”* și *„se realizează prin ansamblul măsurilor politico-legislative, al programelor și strategiilor adresate determinantilor stării de sănătate, precum și prin organizarea instituțiilor pentru furnizarea tuturor serviciilor necesare”*.

Scopul asistenței de sănătate publică - componentă a sistemului de sănătate publică - îl constituie promovarea sănătății, prevenirea îmbolnăvirilor și îmbunătățirea calității vieții, iar strategia sistemului sănătății publice urmărește asigurarea sănătății populației în cadrul tuturor comunităților.

Populația de vârstă a treia, respectiv persoanele 65 de ani și peste, în iulie 2016, reprezenta 15,8% din totalul populației, față de 11,0% în anul 1992. Această creștere considerabilă a ponderii vârstnicilor necesită să fie urmată de strategii și programe concrete care să asigure servicii de îngrijire a sănătății profilactice și curative, în cadrul sistemului de sănătate publică, care să răspundă nevoilor unei categorii de populație dezavantajată atât de factorii perioadei de regresie specifică vârstei, cât și de factorii sociali, care determină calitatea vieții.

În acest cadru general al sistemului de sănătate publică, acordarea medicamentelor gratuite și compensate, precum și a serviciilor medicale pentru persoanele vârstnice se asigură în cadrul sistemului de sănătate publică și reprezintă o componentă importantă pentru susținerea actului terapeutic.

Asistența farmaceutică se asigură în cadrul sistemului de sănătate publică prin prepararea și eliberarea medicamentelor în baza dispozițiilor legale. Furnizorii de medicamente intră în relații contractuale cu casele de asigurări de sănătate pe plan local ținând seama de criteriile stabilite de Casa Națională de Asigurări de Sănătate și aprobate de Ministerul Sănătății.

x
x x

Sistemul de sănătate din România este de tip asigurări sociale și are ca scop declarat asigurarea accesului echitabil și nediscriminatoriu la un pachet de servicii de bază pentru asigurați.

În prezent, **sursele de finanțare** a sănătății publice sunt: bugetul Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate, bugetul de stat, bugetele locale, veniturile proprii, creditele externe, fondurile externe nerambursabile, donații și sponsorizări. În totalul surselor de finanțare, principala pondere o deține Fondul național unic de asigurări sociale de sănătate, care contribuie cu circa 75% în totalul cheltuielilor de sănătate.

Ponderea cheltuielilor publice pentru sănătate în produsul intern brut (PIB) a variat menținându-se totuși un nivel redus (tabelul nr.1), ceea ce a afectat întreținerea sistemului, managementul, investițiile în echipamente și accesul la servicii pentru persoanele cu venituri reduse, categorie din care fac parte majoritatea vârstnicilor.

Tabelul nr. 1

Ponderea cheltuielilor publice pentru sănătate în PIB

Anul	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
%	3,7	4,0	4,0	4,1	3,8	3,7	3,3	3,7	3,9	3,7	3,7	3,5	3,8	4,4	3,7	4,1	4,0

Sursa: Date furnizate de Ministerul de Finanțe

Totodată, comparând **ponderea cheltuielilor totale cu sănătatea** în PIB pentru statele Uniunii Europene¹ în anul 2014, constatăm că în nici o țară ponderea nu a depășit 12,0%, iar România, cu 5,1%, se situează pe ultima poziție.

Tabelul nr. 2

Ponderea cheltuielilor totale cu sănătatea în PIB

- în procente-

Suedia	Franța	Germania	Olanda	Belgia	Danemarca	Austria
11,1	11,1	11,1	10,9	10,4	10,4	10,3
Irlanda	Marea Britanie	Finlanda	Spania	Portugalia	Italia	Slovenia
9,9	9,8	9,5	9,1	9,0	9,0	8,5
Bulgaria	Grecia	Cehia	Ungaria	Slovacia	Cipru	Croația
8,5	8,3	7,6	7,1	7,0	6,8	6,7
Polonia	Luxemburg	Lituania	Estonia	Letonia	România	
6,3	6,3	6,2	6,1	5,5	5,1	

Sursa: site-ul Eurostat

X

X X

Persoanele asigurate beneficiază de pachetul de bază de servicii medicale odată cu începerea plății contribuției la fond, condiția fiind ca acestea să se înscrie pe listele unui medic de familie. Excepție fac următoarele categorii sociale, care au dreptul la un pachet de servicii de bază fără plata contribuției la fondul asigurărilor sociale:

- veteranii de război și vădulele de război – conform Legii nr.44/1994;
- persoanele persecutate din motive politice de dictatura instaurată cu începere de la 6 martie 1945, precum și cele deportate în străinătate ori constituite în prizonieri – conform Legii nr. 189/2000;

¹ Cu excepția Maltei

- persoanele persecutate, din motive etnice, de către regimurile instaurate în România cu începere de la 6 septembrie 1940 până la 6 martie 1945 – conform Legii nr. 189/2000;
- persoanele cu handicap – conform Legii 448/2006;
- persoanele care și-au pierdut total sau parțial capacitatea de muncă, marii mutilați, răniții, urmașii și părinții celor care au decedat ca urmare a participării la lupta pentru victoria Revoluției din decembrie 1989, și care dețin titlu de Luptător pentru Victoria Revoluției Române din Decembrie 1989 – conform Legii nr. 42/1990;
- pensionarii care au venituri până la limita supusă impozitării.

Având calitatea de asigurat, persoanele vârstnice solicită eliberarea de medicamente gratuite și compensate pe bază de prescripție medicală eliberată de medicii specialiști și medicii de familie.

x

x x

Accesibilitatea la servicii de îngrijire medicală este determinată de concordanța dintre oferta și cererea de astfel de servicii, respectiv dintre disponibilitatea reală a facilităților de îngrijire comparativ cu cererea bazată pe nevoia reală pentru sănătate. Disparitățile în accesul la îngrijire apar cel puțin din următoarele motive: economice, inclusiv costurile directe suportate de populație (coplata, costuri legate de tratamente și spitalizare) și cele indirecte (cost transport, timp de așteptare); așezare geografică inadecvată a facilităților de îngrijire; calitatea inegală a serviciilor de același tip.

Pentru evaluarea accesibilității, au fost analizați indicatori de proximitate care să identifice eventuale grupuri de populație și /sau zone geografice dezavantajate în privința accesului la servicii, care ar trebui să fie vizate în politicile de dezvoltare. Factorii determinanți care influențează gradul de accesibilitate al populației la serviciile de sănătate sunt în general determinați de: nivelul sărăciei, șomajul, ocupația, mediul de rezidență, statutul de asigurat în sistemul de asigurări sociale de sănătate, gradul de acoperire cu personal medical.

În anul 2015, din lucrarea „Dimensiuni ale incluziunii sociale în România” realizată de Institutul Național de Statistică, pe baza datelor din Ancheta Bugetelor de Familie, rezultă că rata sărăciei relative a pensionarilor a fost de 15,8% pe total, 12,9% pentru sexul masculin și 17,8% pentru sexul feminin.

Atât rata sărăciei persoanelor vârstnice, cât și a pensionarilor a fost în creștere în perioada 2005 – 2015, cu precădere la sexul feminin (tabelul nr.3 și 4).

Tabelul nr.3

Rata sărăciei (%) pe grupe de vârstă

Anul	Sub 16 ani ²	16-24 ani	25-49 ani	50-64 ani	65 ani și peste
2005	24,9	22,2	16,3	13,2	17,2
2006	25,4	21,2	16,5	14,5	18,7
2007	24,7	20,5	16,5	14,9	19,4
2008	25,9	20,9	16,9	13,5	16,2
2009	32,9	19,8			21,0
2010	31,3	19,2			16,7
2011	32,9	21,0			14,1
2012	33,3	29,3	23,3	16,3	14,4
2013	34,7	30,1	22,6	16,4	14,5
2014	39,3	33,8	24,0	18,1	15,7
2015	38,1	34,9	23,9	17,4	19,3

Sursa: Dimensiuni ale incluziunii sociale în România în anii 2005-2015, Institutul Național de Statistică, 2017

Tabelul nr.4

Rata sărăciei (%) pensionarilor, pe sexe

2010			2011			2012			2013			2014			2015		
Total	Fem.	Masc.	Total	Fem.	Masc.	Total	Fem.	Masc.	Total	Fem.	Masc.	Total	Fem.	Masc.	Total	Fem.	Masc.
12,8	14,9	12,7	11,1	12,9	8,5	10,7	12,6	7,9	11,2	13,2	8,3	12,7	14,8	9,7	15,8	17,8	12,9

Sursa: Dimensiuni ale incluziunii sociale în România, în anii 2005-2015, Institutul Național de Statistică, 2017

²La coloana sub 16 ani, pentru anii 2009-2015 a fost considerată populația sub 18 ani, la coloana 16-24 ani este considerată populația de 18-24 ani, iar pentru anii 2009-2011, în coloanele 16-24 ani, 25-49 ani, 50-64 ani, a fost cumulat populația de 18-64 ani

Este important să evidențiem că fenomenul sărăciei la pensionari și fenomenul sărăciei la vârstnici nu se pot suprapune în România. Permisivitatea crescută pentru pensionările de invaliditate, anticipate și anticipate parțial, au redus vârsta medie reală de pensionare, făcând ca “pensionarii” să nu fie totuna cu „vârstnicii”. Astfel, în anul 2016, ponderea acestor categorii în numărul total de pensionari a fost de 15,2% pentru total pensionari, de 16,5% în sistemul pensionarilor de asigurări sociale de stat și de 1,0% pentru pensionarii agricultori.

Segmentul populației sărace din cadrul populației vârstnice s-a conturat pe fondul procesului de sărăcire relativă a majorității populației. Deși familiile de pensionari prezintă o rată de sărăcie relativă mai redusă decât media, trebuie să precizăm că sărăcia relativă evidențiază mai degrabă disparitatea veniturilor decât sărăcia reală. De regulă, vârstnicii (pensionarii) nu sunt printre beneficiarii creșterii economice. Cheltuielile curente, în care se includ și cele pentru îngrijirea sănătății, procurarea de medicamente etc. tind să determine alunecarea spre sărăcie a tot mai multor persoane vârstnice.

Populația arondată localităților din mediul rural, în care cea mai mare pondere o au persoanele vârstnice, este cea mai defavorizată din punct de vedere al accesibilității la serviciile medicale.

Analizele realizate au relevat că există inegalități regionale marcante în acoperirea populației cu personal medical. Astfel, în anul 2016, numărul de locuitori care revin la un medic în urban a fost de 7,1 ori mai mare decât în rural.

Cele mai favorizate regiuni din punct de vedere al numărului de locuitori care revin la un medic au fost Nord-Vest și Centru (188,6 respectiv 297,9 locuitori la un medic). În regiunea București se înregistrează și cea mai bună acoperire cu medici în mediul rural (794,5 locuitori la un medic), celelalte regiuni având valori mai crescute. Menționăm și faptul că în mediul rural există numeroase localități fără medic.

Tabelul nr. 5

Numărul de locuitori ce revin la un medic, pe regiuni, în anul 2016

	Total	Nord-Vest	Centru	Nord-Est	Sud-Est	București-Ifov	Sud-Muntenia	Sud-Vest Oltenia	Vest
Locuitori /medic	387,7	188,6	297,9	364,6	375,0	401,4	536,3	571,0	692,9
-urban	242,2	220,1	245,5	274,6	363,3	175,7	385,2	233,4	207,1
-rural	1.720,0	1.643,4	1.776,1	2.426,6	2.022,6	794,5	1.725,4	1.395,2	1.241,1

Sursa: "Activitatea unităților sanitare, anul 2016", Institutul Național de Statistică, 2017

Situația numărului de medici de familie care reveneau în medie la 1.000 de locuitori, pe regiuni de dezvoltare, ne arată că și din acest punct de vedere, ca și în cazul numărului de locuitori ce revin la un medic, regiunile cele mai defavorizate sunt Sud-Muntenia, Sud-Est și Nord-Est.

Tabelul nr. 6

Numărul mediu de medici de familie la 1.000 de locuitori, pe regiuni, în anul 2016

	Total	București-Ifov	Vest	Sud-Vest Oltenia	Centru	Nord-Vest	Sud-Muntenia	Sud-Est	Nord-Est
Medici de familie/1.000 locuitori – total din care:	5,55	7,75	6,64	6,12	5,84	5,40	4,92	4,75	4,30
-urban	6,27	8,04	6,91	6,24	6,40	5,96	5,30	5,28	5,35
-rural	4,63	4,82	6,16	6,00	5,00	4,74	4,64	4,07	3,45

Sursa: "Activitatea unităților sanitare, anul 2016", Institutul Național de Statistică, 2017

Reforma în domeniul sanitar demarată o dată cu promulgarea Legii nr. 95/2006 prevede **descentralizarea sistemului de sănătate** ca una dintre verigile procesului de modernizare și aliniere la standardele europene în domeniul sănătății. Atât reorganizarea, cât și descentralizarea finanțării și furnizării serviciilor de sănătate au început concomitent cu introducerea sistemului de asigurări sociale de sănătate, când, pentru prima dată, pacientul a fost pus în centrul sistemului de sănătate, prin posibilitatea liberei alegeri de către acesta a furnizorului de îngrijiri de sănătate.

În prezent, autoritățile administrației publice locale participă la finanțarea unor cheltuieli de administrare și funcționare, respectiv bunuri și servicii, reparații capitale, consolidare, extindere și modernizare, dotări cu echipamente medicale, a unităților sanitare publice de interes local, în limita creditelor bugetare aprobate cu această destinație. Dar experiența ultimilor ani arată o implicare inegală a autorităților administrației publice locale în administrarea unităților sanitare, cu variații mari între zonele geografice,

determinate fie de un management defectuos, fie de o distribuție inegală a resurselor financiare și umane. Totodată, se evidențiază inechități în accesul la serviciile de îngrijiri medicale, ceea ce determină dezechilibre în starea de sănătate a diferitelor grupuri de populație, a unor comunități din diferite zone geografice și a grupurilor defavorizate economic. Aceste disparități se manifestă prin indicatori de bază modești ai stării de sănătate (speranța de viață la naștere, mortalitatea infantilă, mortalitatea generală pe cauze de deces evitabile, grad de morbiditate, ani de viață în stare de sănătate), dar și prin nivelul scăzut de informare privind factorii de risc și de protecție pentru sănătate sau sistemul de îngrijiri de sănătate și pachetul de servicii de bază. Raportul Național al Dezvoltării Umane pentru România (PNUD) menționează existența unor enclave caracterizate de un indice scăzut al dezvoltării umane (IDU) care se situează în cele mai multe cazuri în zonele greu accesibile ale județelor, departe de rețeaua principală de șosele. Satele cele mai puțin dezvoltate (cu IDU foarte scăzut) sunt de obicei izolate față de drumurile modernizate sau față de orașe, având chiar un rol marginal în cadrul comunelor de care aparțin. Accesul redus al persoanelor vârstnice la un tratament adecvat se reflectă nefavorabil asupra stării de sănătate conducând de multe ori la decese. Astfel, în anul 2016, din totalul de 256.761 decese, 90.841 decese au fost din rândul bărbaților în vârstă de 65 ani și peste și 103.836 decese au fost din rândul femeilor în vârstă de 65 ani și peste.

Tabelul nr. 7

Incidența numărului de îmbolnăviri noi la 100.000 persoane în anul 2017

Clase boli	Total	Masculin	Feminin
Total țară	74297,54	65586,78	82602,16
Bolile infecțioase și parazitare	2699,03	2486,17	2901,96
Tumori	501,72	435,73	564,63
Bol. sing., ale org. hemat. și unele tulb. ale mec. de imun.	907,11	676,76	1126,72
Boli endocrine, de nutriție și metabolism	2834,30	2187,06	3451,36
Tulburări mentale și de comportament	1187,41	939,41	1423,86
Bolile sistemului nervos	1641,22	1364,99	1904,56
Bolile ochiului și anexelor sale	2685,49	2420,96	2937,69
Bolile urechii și apofizei mastoide	2406,88	2168,91	2633,75
Bolile aparatului circulator	4372,52	3821,42	4897,93
Bolile aparatului respirator	28095,74	26932,76	29204,50
Bolile aparatului digestiv	8601,91	7581,43	9574,80
Boli ale pielii și tesutului celular subcutanat	4044,91	3698,50	4375,16
Bolile sist. osteo-articular, ale mușchilor, tesutului conj.	6488,53	5390,43	7535,44
Bolile aparatului genito-urinar	4957,22	2657,27	7149,94
Sarcina, nașterea și lauzia	150,37	0,00	293,74
Unele afect. a caror origine se situează în perioada perinatală	20,43	20,86	20,02
Malformații congenitale, deformații și anomalii cromozomiale	54,41	53,76	55,02
Simptome, semne și rez. anormale ale investig. clinice și de lab.	1180,59	1052,45	1302,75
Leziuni traumatice, otrăviri și alte consecințe ale cauzelor ext.	1467,75	1697,91	1248,32

Sursa datelor: Ministerul Sănătății

Incidența³ anumitor boli precum tumori, bolile aparatului respirator, circulator, ale aparatului digestiv sau leziunile traumatice în cazul persoanelor vârstnice (65 ani și peste) trebuie luate în considerare pentru alocarea de fonduri în vederea prevenirii și tratării corespunzătoare a acestor boli, prin asigurarea accesului la serviciile medicale adecvate și medicamentele necesare.

³ Numărul de îmbolnăviri noi raportat la 100.000 locuitori

1.2. Acordarea medicamentelor cu și fără contribuție personală în tratamentul ambulatoriu.

1.2.1. Prevederi legislative

Sistemul actual de acordare a asistenței medicale este reglementat prin Legea nr. 95 din 13 aprilie 2006, care asigură cadrul general de organizare și funcționare și H.G. nr. 161/2016 pentru aprobarea pachetelor de servicii medicale și a Contractului-cadru care reglementează condițiile acordării asistenței medicale, a medicamentelor și a dispozitivelor medicale, în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate pentru anii 2016 - 2017, cu modificările și completările ulterioare, respectiv Normele de aplicare ale contractului cadru aprobate prin Ordinul nr.196/139/2017 al Ministerului Sănătății și C.N.A.S.

Lista cu denumirile comune internaționale (DCI) ale medicamentelor din Nomenclatorul medicamentelor de uz uman de care beneficiază asigurații pe bază de prescripție medicală în tratamentul ambulatoriu, cu sau fără contribuție personală, se elaborează anual de Ministerul Sănătății și Casa Națională de Asigurări de Sănătate, cu consultarea Colegiului Farmaciștilor din România și se aprobă prin hotărâre de Guvern.

Ministerul Sănătății stabilește și avizează prețurile medicamentelor din import și din țară, cu excepția medicamentelor care se eliberează fără prescripție medicală (OTC). Lista prețurilor de referință la nivel de unitate terapeutică corespunzătoare medicamentelor – denumiri comerciale din Catalogul național al prețurilor medicamentelor de uz uman autorizate pentru vânzare pe piață (CANAMED), aprobat prin ordin al ministrului sănătății publice, se elaborează de Casa Națională de Asigurări de Sănătate și se aprobă prin ordin al președintelui Casei Naționale de Asigurări de Sănătate, în condițiile stabilite prin normele metodologice privind aplicarea contractului cadru.

Actuala listă de medicamente este modificată și aprobată prin Ordinul nr. 944 din 30 septembrie 2015 cu modificările și completările ulterioare.

Numărul de medicamente denumiri comune internaționale cuprins în Ordinul nr. 944/30.09.2015 cu modificările ulterioare pentru anul 2016 însuma pe sublista A – 1.148, sublista B – 1.089, sublista C1 – 1.733, la care se adaugă 127 medicamente cuprinse în Lista D (cu compensare de 20%). Aceeași lista a continuat să fie succesiv modificată în decursul anului 2017, rezultând până în prezent un total de 1.137 titluri pe sublista A, 1.159 pe sublista B, 1.776 pe sublista C1 și 133 pe sublista D.

Pentru anul 2017 se constată o ușoară creștere pe total a numărului de medicamente, pentru sublista B, C1 și D, față de anul trecut, mai puțin sublista A, dar rămâne în continuare mai scăzut decât în anii anteriori (2010-2015).

Prevederile contractului cadru se mențin, astfel încât:

- Perioadele pentru care pot fi prescrise medicamentele sunt de maximum 7 zile în afecțiuni acute, de până la 8 - 10 zile în afecțiuni subacute și de până la 30 - 31 de zile pentru bolnavii cu afecțiuni cronice.
- Perioada pentru care pot fi prescrise medicamentele ce fac obiectul contractelor cost-volum /cost-volum-rezultat este de până la 30 - 31 de zile. Pentru bolnavii cu boli cronice stabilizate și cu schemă terapeutică stabilă, medicii de familie pot prescrie medicamente pentru o perioadă de până la 90 - 92 de zile.
- Medicul de familie prescrie inclusiv medicamente ca o consecință a actului medical prestat de alți medici de specialitate aflați în relație contractuală cu casele de asigurări de sănătate, pe baza scrisorii medicale, pentru o perioadă de până la 90 / 91 / 92 de zile, perioada fiind stabilită de comun acord de medicul prescriptor și asiguratul beneficiar al prescripției medicale. Asigurații respectivi nu mai beneficiază de o altă prescripție medicală pentru boala cronică respectivă pentru perioada acoperită de prescripția medicală. Pentru bolnavii cu boli cronice stabilizate și cu schemă terapeutică stabilă, medicii de specialitate aflați în relație contractuală cu casele de asigurări de sănătate pot prescrie medicamente pentru o perioadă de până la 90 / 91 / 92 de zile, perioada fiind stabilită de

comun acord de medicul prescriptor și asiguratul beneficiar al prescripției medicale. Asigurații respectivi nu mai beneficiază de o altă prescripție medicală pentru boala cronică respectivă pentru perioada acoperită de prescripția medicală.

- Prescripția medicală eliberată de medicii din spitale la externarea bolnavului - în urma unui episod de spitalizare continuă /spitalizare de zi, cuprinde medicația pentru maximum 30 - 31 de zile.
- Prescripția medicală pentru afecțiunile cronice este valabilă maximum 30 de zile de la data emiterii acesteia, iar în afecțiunile acute și subacute prescripția medicală este valabilă maximum 48 de ore. Prescripția medicală electronică on-line pentru o perioadă de până la 90 / 91 / 92 de zile pentru care medicul prescriptor are semnătură electronică extinsă, și care se eliberează de mai multe farmacii atât în ceea ce privește numărul, cât și cantitatea din fiecare medicament, este valabilă maximum 92 zile de la data emiterii acesteia în funcție de numărul de zile pentru care s-a făcut prescrierea.
- Medicii prescriu medicamentele sub forma denumirii comune internaționale (DCI), iar în cazuri justificate medical, precum și în cazul produselor biologice și al medicamentelor ce fac obiectul contractelor cost-volum /cost-volum-rezultat prescrierea se face pe denumire comercială, cu precizarea pe prescripție și a denumirii comune internaționale corespunzătoare. În cazul prescrierii medicamentelor pe denumire comercială, cu excepția produselor biologice și a medicamentelor ce fac obiectul contractelor cost-volum /cost-volum-rezultat, justificarea medicală va avea în vedere reacții adverse raportate prin sistemul național de farmacovigilență, ineficacitatea altor medicamente din cadrul aceleiași DCI sau particularizarea schemei terapeutice, inclusiv pentru DCI - Combinații.
- Farmaciile au obligația să asigure acoperirea cererii de produse comerciale ale aceluiași DCI, cu prioritate la prețurile cele mai mici din lista cu denumirile comerciale ale medicamentelor; să se aprovizioneze, la cererea scrisă a asiguratului, înregistrată la furnizor, în maximum 24 de ore pentru

- bolile acute și subacute și 48 de ore pentru bolile cronice, cu medicamentul /medicamentele din lista cu denumiri comerciale ale medicamentelor, dacă acesta /acestea nu există la momentul solicitării în farmacie. Solicitarea de către asigurat se face în scris, iar farmacia trebuie să facă dovada demersurilor efectuate în acest sens.
- Pentru prescripția medicală electronică on-line în care medicul prescriptor are semnătură electronică extinsă, emisă pentru bolnavii cu boli cronice stabilizate pentru o perioadă de până la 90/91/92 de zile, la cererea asiguratului/persoanei care ridică medicamentele în numele acestuia, cantitatea de medicamente prescrise se poate elibera fracționat de către una sau mai multe farmacii. Prima eliberare se va face în maximum 30 de zile de la data emiterii componentei prescriere. Fiecare eliberare fracționată se va face cu respectarea cantității lunare din fiecare medicament determinată în funcție de cantitatea înscrisă de medic în componenta prescriere. Farmacia /Farmaciile care a/au eliberat medicamente fracționat va /vor lista un exemplar al componentei eliberare pentru pacient cu medicamentele eliberate și care va fi înmânat asiguratului /persoanei care ridică medicamentele în numele acestuia pentru a se prezenta ulterior, în termenul de valabilitate a prescripției, la aceeași sau la o altă farmacie, precum și un exemplar al componentei eliberare - cu respectarea prevederilor art. 1 alin. (4) care se păstrează în evidența proprie împreună cu prescripția medicală (componenta prescriere), urmând a fi prezentat casei de asigurări de sănătate la solicitarea acesteia. Farmacia care eliberează ultima fracțiune din medicamentele prescrise nu va mai lista componenta eliberare pentru pacient.
 - Pentru prescripția medicală electronică off-line sau on-line în care medicul prescriptor nu are semnătură electronică, prescripția se poate elibera numai de către o singură farmacie.
 - Furnizorii de medicamente eliberează medicamentele din sublistele A, B, C - secțiunile C1 și C3 și sublista D, ale căror prețuri pe unitatea terapeutică sunt mai mici sau egale cu prețul de referință, cu excepția cazurilor în care medicul prescrie medicamentele pe denumire comercială. În cazul în care

medicamentele eliberate au preț pe unitatea terapeutică mai mare decât prețul de referință, farmacia trebuie să obțină acordul informat și în scris al asiguratului /persoanei care ridică medicamentele pe prescripție - componenta eliberare. În cazul în care medicamentele eliberate în cadrul aceluiși DCI au prețul de vânzare cu amănuntul mai mare decât prețul de referință, farmacia trebuie să obțină acordul informat și în scris al asiguratului /persoanei care ridică medicamentele pe prescripție - componenta eliberare. În toate situațiile farmacia eliberează medicamentele corespunzătoare formei farmaceutice aferente căii de administrare și concentrației prescrise de medic.

Conform modificărilor aprobate pragul de pensie până la care se poate beneficia de program a fost majorat de la 700 la 900 lei /lună. Totodată, de program vor beneficia și pensionarii care încasează venituri din alte surse, în afara pensiei și a indemnizației sociale pentru pensionari. În plus, beneficiarii programului nu vor mai depune la medicul de familie declarația pe proprie răspundere referitoare la veniturile obținute, ci vor prezenta doar talonul de pensie și actul de identitate. Fondurile necesare pentru această măsură vor fi asigurate în proporție de 50% din bugetul Fondului Național Unic de Asigurări de Sănătate și de 40% din venituri proprii ale Ministerului Sănătății, prin transferuri din bugetul FNUASS. Pentru a beneficia de medicamente conform art. 144 alin. (3) din anexa nr. 2 la H.G. nr. 161/2016 pentru aprobarea pachetelor de servicii medicale și a Contractului-cadru care reglementează condițiile acordării asistenței medicale, a medicamentelor și a dispozitivelor medicale, în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate pentru anii 2016 - 2017, cu modificările și completările ulterioare, pensionarii trebuie să prezinte medicului de familie ultimul talon de pensie, actul de identitate.

În relațiile contractuale cu casele de asigurări de sănătate, **furnizorii de medicamente evaluați au următoarele obligații:**

- să se aprovizioneze continuu cu medicamentele corespunzătoare DCI-urilor prevăzute în listă, cu prioritate cu medicamentele al căror preț pe unitatea terapeutică este mai mic sau egal cu prețul de referință - pentru medicamentele din sublistele A, B și C - secțiunile C1 și C3;

- să asigure acoperirea cererii de produse comerciale ale aceleiași DCI, cu prioritate la prețurile cele mai mici din lista cu denumirile comerciale ale medicamentelor; să se aprovizioneze, în maximum 24 de ore pentru bolile acute și subacute și 48 de ore pentru bolile cronice, cu medicamentul /medicamentele din lista cu denumiri comerciale ale medicamentelor, dacă acesta /acestea nu există la momentul solicitării în farmacie; solicitarea de către asigurat se face în scris, iar farmacia trebuie să facă dovada demersurilor efectuate în acest sens;
- să dețină documente justificative privind intrările și ieșirile pentru medicamentele și materialele sanitare eliberate în baza prescripțiilor medicale raportate spre decontare;
- să verifice prescripțiile medicale în ceea ce privește datele obligatorii pe care acestea trebuie să le cuprindă, în vederea eliberării acestora și a decontării contravalorii medicamentelor; medicamentele cuprinse în prescripțiile medicale electronice /prescripțiile cu regim special pentru substanțele și preparatele psihotrope și stupefiante, care nu conțin toate datele obligatorii a fi completate de medic, prevăzute în formularul de prescripție medicală, nu se eliberează de către farmacii și nu se decontează de casele de asigurări de sănătate;
- să verifice dacă au fost respectate condițiile prevăzute în norme cu privire la eliberarea prescripțiilor medicale, referitoare la numărul de medicamente și durata terapiei în funcție de tipul de afecțiune: acut, subacut, cronic;
- să transmită caselor de asigurări de sănătate datele solicitate, utilizând platforma informatică din asigurările de sănătate. În situația în care se utilizează un alt sistem informatic, acesta trebuie să fie compatibil cu sistemele informatice din platforma informatică din asigurările de sănătate, caz în care furnizorii sunt obligați să asigure confidențialitatea în procesul de transmitere a datelor. Începând cu data implementării sistemului de raportare în timp real, acesta va fi utilizat de furnizorii de medicamente evaluați pentru îndeplinirea acestei obligații;
- să întocmească și să prezinte caselor de asigurări de sănătate, în condițiile stabilite prin norme, documentele necesare în vederea

decontării medicamentelor cu și fără contribuție personală în tratamentul ambulatoriu - factura și alte documente justificative prevăzute în norme;

- să respecte modul de eliberare a medicamentelor cu sau fără contribuție personală în tratamentul ambulatoriu, în condițiile stabilite prin norme; să nu elibereze medicamente pentru care este necesară prescripție medicală, în lipsa acesteia;
- să funcționeze cu personal farmaceutic autorizat conform legii;
- să informeze asigurații cu privire la drepturile și obligațiile ce decurg din calitatea de asigurat privind eliberarea medicamentelor, precum și la modul de utilizare a acestora, conform prescripției medicale; să afișeze la loc vizibil materialele informative realizate sub egida Casei Naționale de Asigurări de Sănătate și puse la dispoziție de către aceasta;
- să respecte prevederile Codului deontologic al farmacistului, aprobat prin Decizia Adunării generale naționale a Colegiului Farmaciștilor din România nr. 2/2009 privind aprobarea Statutului Colegiului Farmaciștilor din România și a Codului deontologic al farmacistului, în relațiile cu asigurații;
- să își stabilească programul de funcționare, pe care să îl afișeze la loc vizibil în farmacie, să participe la sistemul organizat pentru asigurarea continuității privind furnizarea medicamentelor cu și fără contribuție personală în tratamentul ambulatoriu, în zilele de sâmbătă, duminică și de sărbători legale, precum și pe timpul nopții, și să afișeze la loc vizibil lista farmaciilor care asigură continuitatea furnizării de medicamente, publicată pe pagina web a casei de asigurări de sănătate. Acest program se stabilește în conformitate cu prevederile legale în vigoare;
- să elibereze medicamentele din prescripțiile medicale asiguraților, indiferent de casa de asigurări de sănătate la care este luat în evidență asiguratul, în condițiile în care furnizorul de medicamente are contract cu aceeași casă de asigurări de sănătate cu care medicul care a eliberat prescripția medicală a încheiat contract sau convenție în vederea recunoașterii prescripțiilor medicale eliberate, în situațiile prevăzute în norme;

- să anuleze, prin tăiere cu o linie sau prin înscrierea mențiunii "anulat", DCI-urile /medicamentele care nu au fost eliberate, în fața primitorului, pe exemplarele prescripției medicale electronice off-line și pentru prescripțiile medicale eliberate pentru substanțele și preparatele psihotrope și stupefiante, în condițiile stabilite prin norme, nefiind permisă eliberarea altor medicamente din farmacie în cadrul sumei respective;
- să nu elibereze medicamentele din prescripțiile medicale care și-au încetat valabilitatea;
- să păstreze la loc vizibil în farmacie condica de sugestii și reclamații; condica va fi numerotată de farmacie și ștampilată de casa /casele de asigurări de sănătate cu care furnizorul se află în relație contractuală;
- să asigure prezența unui farmacist în farmacie și la oficiile locale de distribuție pe toată durata programului de lucru declarat și prevăzut în contractul încheiat cu casa de asigurări de sănătate;
- să depună, în luna următoare celei pentru care s-au eliberat medicamentele cu și fără contribuție personală în tratamentul ambulatoriu, documentele necesare în vederea decontării pentru luna respectivă, până la termenul prevăzut în contractul de furnizare de medicamente;
- să se informeze asupra condițiilor de furnizare a medicamentelor cu și fără contribuție personală în tratamentul ambulatoriu;
- să elibereze medicamentele din sublistele A, B și C - secțiunile C1 și C3, ale căror prețuri pe unitatea terapeutică sunt mai mici sau egale cu prețul de referință, cu excepția cazurilor în care medicul prescrie medicamentele pe denumire comercială sau la cererea asiguratului. În cazul în care medicamentele eliberate au preț pe unitatea terapeutică /prețul de vânzare cu amănuntul mai mare decât prețul de referință, farmacia trebuie să obțină acordul informat și în scris al asiguratului /primitorului pe prescripție;
- să respecte confidențialitatea tuturor datelor și informațiilor privitoare la asigurați, precum și intimitatea și demnitatea acestora; să asigure

securitatea în procesul de transmitere a tuturor datelor cu caracter personal;

- să anunțe casa de asigurări de sănătate cu privire la modificarea oricăreia dintre condițiile care au stat la baza încheierii contractului de furnizare de medicamente în tratamentul ambulatoriu, în maximum 5 zile lucrătoare de la data producerii modificării, și să îndeplinească în permanență aceste condiții pe durata derulării contractelor;
- să acorde medicamentele prevăzute în lista cu medicamente de care beneficiază asigurații cu sau fără contribuție personală, care se aprobă prin hotărâre a Guvernului, și să nu încaseze contribuție personală pentru medicamentele la care nu sunt prevăzute astfel de plăți;
- să transmită zilnic caselor de asigurări de sănătate, în format electronic, situația medicamentelor eliberate de farmaciile care din motive justificate, cu avizul casei de asigurări de sănătate, nu eliberează medicamente în sistem on-line, precum și situația substanțelor și preparatelor stupefiante și psihotrope eliberate de farmacii, conform formularelor de raportare aprobate prin ordin al președintelui Casei Naționale de Asigurări de Sănătate; nerespectarea nejustificată a acestei obligații pe perioada derulării contractului conduce la rezilierea acestuia la a patra constatare;
- să nu elibereze prescripțiile medicale care nu conțin toate datele obligatorii pe care acestea trebuie să le cuprindă, precum și dacă nu au fost respectate condițiile prevăzute în norme privind eliberarea prescripțiilor medicale, referitoare la numărul de medicamente și la durata terapiei;
- să utilizeze sistemul de raportare în timp real începând cu data la care acesta este pus în funcțiune;
- să reînnoiască pe toată perioada de derulare a contractului dovada de evaluare a farmaciei și dovada asigurării de răspundere civilă în domeniul medical pentru furnizor – farmacii /oficine, precum și dovada asigurării de răspundere civilă în domeniul medical pentru personalul farmaceutic: farmaciștii și asistenții de farmacie, care își desfășoară

activitatea la furnizor într-o formă prevăzută de lege și care urmează să fie înregistrat în contract și să funcționeze sub incidența acestuia;

- să elibereze medicamentele din prescripțiile medicale eliberate de medicii aflați în relație contractuală cu casele de asigurări de sănătate titularilor cardului european de asigurări sociale de sănătate emis de unul dintre statele membre ale Uniunii Europene /Spațiului Economic European /Confederația Elvețiană, în perioada de valabilitate a cardului, respectiv beneficiarilor formularelor /documentelor europene emise în baza Regulamentului (CE) nr. 883/2004, în aceleași condiții ca și persoanelor asigurate în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate din România;
- să elibereze medicamentele din prescripțiile medicale eliberate de medicii aflați în relație contractuală cu casele de asigurări de sănătate pacienților din alte state cu care România a încheiat acorduri, înțelegeri, convenții sau protocoale internaționale cu prevederi în domeniul sănătății, în condițiile prevăzute de respectivele documente internaționale.

1.2.2. Disfuncționalități

Pentru a cunoaște situația actuală a funcționării sistemului de acordare a serviciilor medicale și a medicamentelor gratuite și compensate, Consiliul Național al Persoanelor vârstnice, prin intermediul reprezentanților la nivel județean a realizat o analiză având în vedere următoarele probleme cu care se confruntă pensionarii pentru procurarea de medicamente: dacă fondurile alocate lunar farmaciilor pentru eliberarea medicamentelor gratuite și compensate acoperă cerințele, dacă medicamentele prescrise se găsesc în farmacii, repartizarea farmaciilor în mediul urban și în mediul rural raportat la numărul de localități din județ, gradul de accesibilitate al populației vârstnice la farmacii pentru procurarea medicamentelor prescrise de medici, colaborarea cu medicii de familie în vederea prescrierii rețetelor gratuite și

compensate pentru persoanele vârstnice, gradul de acoperire al patologiei vârstei a treia.

Disfuncționalitățile au fost semnalate de către consiliile județene ale persoanelor vârstnice, ținându-se cont de aspectele menționate după cum urmează:

■ Dacă medicamentele prescrise se găsesc în farmacii.

Conform contractelor încheiate cu casele de asigurări de sănătate farmaciile au obligația de a avea în stoc toate medicamentele corespunzătoare D.C.I.-urilor care se eliberează în regim compensat și gratuit. În cazurile în care unele din medicamentele prescrise nu se găsesc în farmacii, la data solicitării lor, se fac comenzi, ce pot fi onorate în maxim 12 ore în cazul bolilor acute sau în maxim 48 de ore în cazul celor cronice.

Necesarul de medicamente este în continuă creștere și în toate județele se fac eforturi să fie acoperit, în principal prin importuri dar și prin producția proprie, asigurate de firme importatoare și de depozite de medicamente.

■ Repartiția farmaciilor în mediul urban și în mediul rural raportat la numărul de localități din județ.

Insuficiența numărului de farmacii sau puncte farmaceutice în mediul rural este o problemă pentru populația preponderent vârstnică, cunoscute fiind și dificultățile acestora de ordin financiar, cât și fizice de a se deplasa către cea mai apropiată localitate care ar putea beneficia de serviciile farmaceutice absolut necesare. Din cauza lipsei de farmacii sau de puncte farmaceutice în mediul rural, persoanele vârstnice au mari probleme în achiziționarea medicamentelor gratuite și compensate, iar accesibilitatea scăzută determină costuri suplimentare de transport ce nu pot fi achitate din pricina pensiilor mici primite de aceștia, situație generalizată la nivelul țării și creează probleme populației din aceste localități.

Repartizarea farmaciilor în teritoriu ar trebui să țină cont de caracteristicile zonei geografice, de structura populației, infrastructura existentă etc.

Câteva consilii județene ale persoanelor vârstnice au comunicat numărul de farmacii și puncte farmaceutice existente în localitățile urbane și rurale:

JUDEȚUL	Număr de farmacii/puncte farmaceutice	
	Mediul urban	Mediul rural
Alba	63	15
Arad	29	60
Bacău	131	93
Brăila	81	40
Brașov	135	86
Constanța	286	90
Dâmbovița	75	82
Hunedoara	138	34
Ialomița	42	35
Olt	65	78
Prahova	151	76
Sibiu	122	40
Teleorman	52	78
Vaslui	71	60

Consiliile județene ale persoanelor vârstnice sunt de acord că repartitia farmaciilor în mediul urban este diferită față de cele din mediul rural, raportat la numărul de localități din județ, în favoarea mediului urban. Aceasta situație se explică și prin faptul că în mediul rural persistă lipsa personalului de specialitate.

■ **Gradul de accesibilitate al populației vârstnice la farmacii pentru procurarea medicamentelor prescrise de medici.**

O problemă privind accesibilitatea populației vârstnice la serviciile farmaceutice, în scopul procurării de medicamente se găsește în special în mediul rural, în acele localități care nu beneficiază de farmacii sau puncte farmaceutice. Lipsa mijloacelor de transport, distanța mare dintre o localitate și cel mai apropiat punct farmaceutic sau farmacie, face ca persoanele vârstnice din mediul rural să fie profund dezavantajate și lipsite de condițiile minime pentru întreținerea sănătății în raport cu cele din mediul urban.

■ **Colaborarea persoanelor vârstnice cu medicii de familie.**

Colaborarea cu medicii de familie este în general bună, greutățile intervenind în anumite situații semnalate de către reprezentanții consiliilor județene, astfel:

- Medicii de familie nu efectuează vizite la domiciliul bolnavilor nedeplasabili, preferând să recomande internarea acestora în unități spitalicești, mai costisitoare atât pentru persoanele vârstnice /aparținători, cât și pentru sistemul de sănătate;
- Deoarece au înscrși pe liste un număr foarte mare de asigurați, medicii de familie nu fac față solicitărilor, iar persoanele vârstnice sunt nevoite să aștepte foarte mult pentru a fi consultate și a primi rețetele compensate și gratuite;
- Unii medici nu respectă programul de consultații stabilit, în special cei din mediul rural;
- Persoanele din mediul rural, care locuiesc în localități izolate, unde nu există cabinete de medicină de familie, sunt nevoite să se deplaseze la cea mai apropiată localitate urbană sau în unele situații serviciile medicale primare sunt asigurate prin medici delegați.
- Se constată lipsa medicilor specialiști în diverse afecțiuni des întâlnite la persoanele vârstnice.
- Este necesară mărirea numărului de medici stomatologi.

■ **Gradul de acoperire al patologiei persoanelor vârstnice.**

Consiliile Persoanelor Vârstnice nu au semnalat probleme grave existente în acoperirea patologiei persoanelor vârstnice, însă din păcate majoritatea sunt de acord că lista de medicamente compensate nu acoperă întreaga patologie specifică vârstei a treia.

Sunt cazuri în care medicamentele prescrise nu pot fi procurate gratuit sau compensat de către persoanele vârstnice din cauza lipsei efective din farmacia a acestora sau din cauza epuizării fondurilor.

O altă situație semnalată e preferința farmaciilor de a pune la dispoziția pacienților medicamente cu un preț mai mare. Din această cauză, pentru a urma tratamentul, pensionarii sunt nevoiți să cumpere medicamentele la prețul de raft sau să apeleze la produse naturiste ori la leacuri băbești (în funcție de veniturile lor).

Consiliile județene ale persoanelor vârstnice ne-au semnalat faptul că încă din primele zile ale fiecărei luni laboratoarele de analize medicale aflate în contract cu Casa Națională de Asigurări de Sănătate (CNAS) epuizează fondurile pentru investigațiile asiguraților. Fondurile primite din partea CNAS-ului sunt în continuare insuficiente pentru a acoperii nevoile pacienților vârstnici, astfel aceștia sunt nevoiți să-și amâne efectuarea investigațiilor pentru următoarea lună sau să le plătească din fonduri proprii.

Din păcate în România se decontează prin pachetul de bază maximum 100 de analize medicale. Problema este că fondurile alocate sunt diferite de la un județ la altul, în București distribuindu-se cei mai mulți bani pentru decontarea serviciilor asiguraților.

Capitolul 2

CONCLUZII

Accesul la serviciile de îngrijire medicală este determinat de raportul dintre disponibilitatea reală a facilităților de îngrijiri comparativ cu cererea bazată pe nevoia reală pentru sănătate. Disparitățile apar din motive: *economice* - aici incluzând costurile directe suportate de populație (co-plata, costuri legate de tratamente și spitalizare) precum și cele indirecte (cost transport, timpi de așteptare) - *așezare geografică inadecvată* a facilităților de îngrijiri; *calitatea inegală a serviciilor* de același tip *etnice sau rasiale*.

În România sunt prezente toate cele patru tipuri de inechități în accesul la serviciile de îngrijiri, ceea ce determină diferențe în starea de sănătate a grupurilor de populație, a unor comunități în funcție de zonele geografice și a grupurilor defavorizate economic. Aceste disparități se manifestă prin indicatori de bază ai stării de sănătate (speranța de viață la naștere, mortalitatea infantilă, mortalitatea generală pe cauze de deces evitabile, gradul de morbiditate, ani de viață în stare de sănătate) dar și prin nivelul scăzut de informare privind factorii de risc și de protecție pentru sănătate sau sistemul de îngrijiri de sănătate și pachetul de servicii de bază din România.

Factorii determinanți care influențează gradul de accesibilitate al populației la serviciile de sănătate sunt în general reprezentați de: nivelul sărăciei, șomajul, ocupația, mediul de rezidență, statutul de asigurat în sistemul de asigurări sociale de sănătate, gradul de acoperire cu personal medical. Vârstnicii sunt multiplu defavorizați de caracteristicile vârstei, al expunerii la deprecierea veniturilor și a stării de sănătate, iar pentru populația din mediul rural se adaugă lacunele grave ale infrastructurii sistemului de sănătate (lipsa medicilor de familie, a farmaciilor, a mijloacelor de transport până la cel mai apropiat centru medical, a serviciilor de urgență etc.).

Serviciile de sănătate în România sunt caracterizate prin lipsa de continuitate, care are drept consecințe principale duplicări ale actelor medicale, pierderea din evidență a pacienților și supraîncărcarea spitalelor. Toate aceste elemente de discontinuitate conduc la generarea de costuri

crescute atât în cadrul sistemului, cât și costuri suferite de pacient (materiale și mai ales morale).

Sistemele de sănătate sunt unele dintre cele mai mari consumatoare de resurse, în ultimii 30 de ani înregistrându-se o creștere continuă a nivelului resurselor necesare, creștere datorată în principal: îmbătrânirii populației, descoperirii de medicamente mai eficiente și de tehnologii mai avansate, dar și mai costisitoare, creșterea numărului persoanelor care beneficiază de asistență medicală.

Din perspectiva protecției sociale, cel mai indicat mod de îmbunătățire a susținerii financiare este creșterea eficienței sistemului de sănătate: eficientizarea se referă aici la scăderea costurilor, menținând la aceleași niveluri cantitatea și calitatea, realizată prin prevenirea supraconsumului (care poate fi legat de supra-aprovizionare) de servicii medicale și prin alocarea de suficiente resurse destinate programelor de prevenție și celor de menținere a sănătății, cu scopul reducerii unor potențiale cheltuieli viitoare. Experiența internațională și analiza raportului rezultate /cheltuieli în diferite țări pot constitui un ghid util în vederea eficientizării sistemului sanitar.

Legislația românească în domeniul sanitar a cunoscut periodic modificări, atât anual odată cu aprobarea contractelor-cadru, cât și punctual pentru îmbunătățirea funcționării sistemului de sănătate, iar impactul acestor intervenții nu a fost întotdeauna în beneficiul consumatorilor de servicii medicale și medicamente.

Populația vârstnică reprezintă o categorie semnificativă de beneficiari ai sistemului de sănătate publică vizând o gamă largă de servicii ce decurg din însăși caracteristicile stadiului involutiv pe care îl parcurg. De aceea este necesară o intervenție specializată atât în ceea ce privește serviciile curative și paliative pentru afecțiuni diverse, cât și o orientare spre programe și cercetare în domeniul geriatric pentru prevenirea efectelor îmbătrânirii.

În condițiile în care *speranța de viață* a crescut în Uniunea Europeană, a crescut și ponderea populației îmbătrânite, principalul consumator de servicii medicale în totalul populației, *medicamentele și tehnicile medicale moderne sunt din ce în ce mai costisitoare*, resursele alocate sănătății devin un efort chiar și pentru țările dezvoltate, eficientizarea sistemului de sănătate

fiind o temă de dezbatere la nivel european. Aceeași tendință demografică o urmează și societatea românească.

Pe fondul problemelor economice, de politică socială și sanitară unii indicatori de mortalitate și morbiditate plasează România pe ultimele locuri în Europa. Principalele **cauze ale problemelor legate de starea de sănătate** rezidă în problemele sistemului sanitar și anume:

- resursele limitate investite în asistența medicală, inclusiv în sistemul farmaceutic;
- inechitatea în oferta de servicii (exemplu: discrepanțele între mediul rural și cel urban);
- ineficienta organizare și finanțare în domeniul sanitar.

Principalele **obiective**, care ar trebui urmărite cu prioritate, în perioada următoare, se referă la:

- acces universal și echitabil la un pachet de servicii;
- libertatea opțiunilor pentru consumatori și furnizori;
- utilizarea eficientă a resurselor disponibile.

Realitatea cu care se confruntă persoanele vârstnice vine în contradicție cu principiile asumate odată cu aderarea la Uniunea Europeană și promovate prin legea cadru privind reforma sistemului de sănătate.

Persoanele vârstnice beneficiare ale diverselor legii speciale (deținuți politici, deportați, veterani de război, persoane cu handicap) pot beneficia de gratuitate totală pentru medicamente doar în cazul în care nivelul prețului de referință coincide cu prețul de vânzare.

Programul de compensare a medicamentelor a produs unele nemulțumiri în rândul pensionarilor din cauza diferențelor dintre prețul de raft și prețul de referință practicat de Casa Națională de Asigurări de Sănătate. *Din cauza acestor diferențe compensarea, în cele mai multe cazuri, nu este cea prevăzută de legislație, ci mult mai mică, pacientul fiind nevoit să plătească diferența.*

Plafonarea valorică a medicamentelor a determinat discontinuități în prescrierea și eliberarea medicamentelor fapt pentru care este benefică eliminarea acesteia din actuala legislație.

Deși există prevederi legislative în acest sens, unele farmacii nu respectă contactul cu casele de asigurării și nu eliberează continuu

medicamente compensate și gratuite, motivația fiind lipsa de fonduri alocate de casa de asigurări (deși alocarea fondurilor se face în funcție de adresabilitate, consumul de medicamente, orarul de lucru al unității) ceea ce creează în continuare dificultăți în procurarea medicamentelor.

Coroborând informațiile preluate din teritoriu, conchidem că **principalele probleme** cu care se confruntă persoanele vârstnice în aprovizionarea lunară cu medicamente necesare tratării diferitelor afecțiuni, care trebuie avute în vedere la elaborarea legislației și a strategiilor în domeniul sănătății sunt:

- existența unor medicamente, des solicitate de vârstnici, care nu se eliberează gratuit sau compensat;
- prețul ridicat al medicamentelor, chiar și atunci când sunt compensate, în comparație cu veniturile insuficiente ale pensionarilor;
- numărul produselor de pe listele de medicamente gratuite și compensate nu acoperă întreaga patologie specifică vârstei a III-a, pensionarii fiind uneori obligați să cumpere la preț integral medicamentele de care au nevoie;
- lipsa farmaciilor sau a punctelor farmaceutice în mediul rural;
- lipsa mijloacelor de transport până în localitățile în care funcționează farmacii sau puncte farmaceutice.

Capitolul 3

PROPUNERI

Implementarea măsurilor în domeniul asistenței medicale trebuie să răspundă în totalitate problemelor de sănătate publică prioritare, precum și nevoilor grupurilor vulnerabile, inclusiv persoane vârstnice, prin asigurarea de activități care să realizeze:

- identificarea nevoilor reale de îngrijiri pentru diferitele grupuri vulnerabile de populație;
- constituirea unor hărți naționale și regionale cuprinzând facilitățile de îngrijiri de sănătate ambulatorii funcționale (dispensare, policlinici, servicii noi de prim ajutor, îngrijiri la domiciliu, îngrijiri paliative, sănătate mintală la nivel comunitar) raportate la densitatea populației. În țările dezvoltate se utilizează pe scară tot mai largă sistemele de informații geografice (GIS) pentru măsurarea accesibilității la diferite servicii. Aceste sisteme sunt extrem de utile în analiza distanțelor fizice între beneficiari și unitățile de îngrijire, rețelelor de transport, serviciilor medicale de urgență și în planificarea îngrijirilor de sănătate. De exemplu, un GIS poate ajuta la identificarea dimensiunii zonei de atracție a unei unități de îngrijiri. S-au dezvoltat aplicații speciale de analiză în cadrul GIS pentru a evalua accesibilitatea fizică la îngrijirile de sănătate.
- stabilirea standardelor privind pachetele minime de îngrijiri la nivelul și în cadrul diferitelor comunități vulnerabile;
- dezvoltarea și implementarea unor rapoarte standardizate privind accesibilitatea la îngrijirile de sănătate;
- instituirea unui sistem de evaluare periodică a gradului de acces la serviciile primare de sănătate pe baza unor indicatori specifici;
- elaborarea și aprobarea strategiei naționale de promovare a sănătății, identificarea și monitorizarea populațiilor cu accesibilitate inechitabilă la servicii de îngrijiri de bază;
- luarea de măsuri pentru a limita plecarea medicilor și personalului medical în străinătate, cum ar fi rambursarea cheltuielilor făcute de stat

pentru școlarizarea acestora dacă nu își practică meseria în țară pentru o perioadă de cel puțin 5 ani.

- identificarea unor facilități pentru atragerea personalului medical în zonele izolate, defavorizate economic, precum și în specialități deficitare;
- dezvoltarea și extinderea rețelei de asistență medicală comunitară integrată.

Pentru creșterea calității vieții persoanelor vârstnice, sistemul de sănătate publică poate contribui semnificativ prin continuarea **implementării programului de asistență medicală comunitară** care cuprinde ansamblul de activități și servicii de sănătate organizate la nivelul comunității pentru soluționarea problemelor medico-sociale ale individului, în vederea menținerii acestuia în propriul mediu de viață și care se acordă în sistem integrat cu serviciile sociale. Scopul asistenței medicale comunitare integrate este acela de a asigura îngrijirile medico-sociale care pot fi furnizate la nivelul comunității, în vederea optimizării acțiunilor specifice și a eficientizării utilizării fondurilor alocate. Beneficiarul activităților integrate de asistență medicală comunitară este comunitatea dintr-o arie geografică definită, în special categoriile de persoane vulnerabile care se găsesc în următoarele situații: vârstnici, nivel economic sub pragul sărăciei, șomaj, nivel educațional scăzut, diferite dizabilități, boli cronice, boli aflate în faze terminale care necesită tratamente paliative, și alte categorii: graviditate, copii cu vârstă sub 5 ani, familii monoparentale.

Stabilirea listei de medicamente esențiale pentru sănătatea populației ar trebui să fie acoperitoare total /parțial prin sistemul de asigurări sociale de sănătate și să cuprindă medicamentele solicitate cel mai frecvent de principalele categorii sociale consumatoare de medicamente, din care fac parte și persoanele vârstnice.

De aceea **reglementarea sistemului de acordare a medicamentelor gratuite și compensate în ambulatoriu** ar trebui să aibă la bază unele principii precum:

- a) stabilirea listei de medicamente esențiale pentru sănătatea populației, astfel încât să corespundă nevoilor reale de tratament ale principalelor

- grupe vulnerabile ale populației și respectiv principalelor afecțiuni care se regăsesc în rândul acestora;
- b) asigurarea stocurilor corespunzătoare de medicamente în unitățile farmaceutice;
 - c) stabilirea de prețuri accesibile prin elaborarea unor norme corespunzătoare de prețuri pentru medicamente de uz uman prin consultări ale autorităților guvernamentale cu reprezentanți ai producătorilor și distribuitorilor de medicamente, precum și cu organizațiile profesionale – Colegiul Farmaciștilor, Colegiul Medicilor și reprezentanți ai Patronatului Farmaciștilor în scopul reducerii acestora;
 - d) pregătirea profesională continuă a farmaciștilor și a asistenților de farmacie;
 - e) verificarea modului de aplicare a legislației farmaceutice, respectiv aplicarea prevederilor /reglementărilor emise de Ministerul Sănătății.
 - f) facilitarea înființării de farmacii sau puncte de lucru ale farmaciilor autorizate de Ministerul Sănătății, în zonele defavorizate.

Îmbunătățirea finanțării sistemului de sănătate ar fi de natură să susțină îndeplinirea obiectivelor mai susmenționate și se poate realiza prin:

- ⇒ Creșterea transparenței în utilizarea fondurilor prin crearea cadrului legislativ pentru plata datoriilor înregistrate de unitățile sanitare cu paturi;
- ⇒ Măsuri pentru întărirea disciplinei financiare prin asigurarea finanțării sectorului sanitar bugetar, monitorizarea modului de utilizare a resurselor financiare publice, cât și prin completarea cadrului legislativ în domeniul sănătății publice, prin elaborarea unor noi acte normative;
- ⇒ Alocarea judicioasă a fondurilor în unitățile sanitare și atragerea de noi resurse financiare în domeniul sanitar.

Demersul întreprins prin intermediul consiliilor județene pentru a constata deficiențele cu care se confruntă sistemul de acordare a serviciilor medicale și a medicamentelor gratuite și compensate în ambulatoriu a condus la formularea de **propuneri** pentru îmbunătățirea situației actuale, după cum urmează:

- Actualizarea listelor A și B de medicamente compensate și gratuite pentru ca acestea să acopere întreaga patologie a vârstnicilor. Această categorie de persoane se confruntă adesea cu probleme financiare și au posibilități reduse de procurare a unor medicamente ce nu sunt cuprinse în listă;
- Renunțarea la coplată;
- Eliminarea plafonului de prescriere a numai 7 medicamente compensate și gratuite pe lună pentru un pacient, de pe listele A și B, – și doar 3 produse pe lună de pe lista C;
- Elaborarea unui program național care să prevadă asigurarea de servicii stomatologice în mediul rural;
- Folosirea aceleiasi card de sănătate și în străinătate;
- Îmbunătățirea sistemului informațional al cardului național de sănătate pentru a se preveni blocarea acestuia;
- Mărirea fondului existent pentru efectuarea analizelor medicale gratuite;
- Luarea de măsuri care să determine extinderea ariei de acoperire a farmaciilor în mediul rural;
- Măsuri pentru reducerea prețurilor medicamentelor;
- Compensarea medicamentelor la prețul de raft;
- Încurajarea producătorilor de medicamente din România să fabrice echivalente ale produselor străine pentru care nu există corespondent printre produsele românești, prin acordarea unor facilități la comercializarea medicamentelor, scutiri de taxe și impozite etc. introducerea vitaminelor în lista medicamentelor compensate;
- Cuprinderea în lista gratuităților (compensațiilor) a pampers-ilor pentru bolnavii care sunt nevoiți să folosească acest articol igienico-sanitar;
- Intensificarea acțiunilor pentru înființarea punctelor farmaceutice în localitățile izolate și cu asigurați puțini;
- Respectarea drepturilor pentru anumite categorii de persoane prevăzute în legi speciale, cum ar fi: veteranii de război și văduvele de război, persoanele persecutate din motive politice, etnice, persoanele cu handicap etc., în ceea ce privește gratuitatea integrală a medicamentelor și serviciilor medicale;

- Intensificarea informării corecte a populației vârstnice asupra drepturilor pe care le au în domeniul sanitar: acces la medicamentele compensate și servicii medicale (afișe, pliante în farmacii, cabinete medicale, săli de așteptare; pliante și broșuri trimise pensionarilor împreună cu talonul de pensii prin poștă; realizarea de emisiuni radio și TV pe această temă la ore de maximă audiență etc.);
- Unificarea celor două case de sănătate (CNAS și OPSNAJ) pentru o mai bună rezolvare a problemelor persoanelor vârstnice, în general.

BIBLIOGRAFIE

1. "Activitatea unităților sanitare în anul 2016", Institutul Național de Statistică, 2017
2. "Dimensiuni ale incluziunii sociale în România în anii 2005-2015, Institutul Național de Statistică", 2017
3. "Finanțarea Sistemelor de Sănătate în Țările Uniunii Europene. România în Context European", Cristina Doboș, Calitatea Vieții, XIX, nr. 1-2, Ed. Academiei, 2008
4. "Sănătate Publică și management sanitar. Sisteme de sănătate", C. Vlădescu (coordonator), București, CPSS Publishing House, 2004
5. "Health and care in an enlarged Europe", Europe Foundation for the Improvement of living and Working Conditions, 2003
6. „Human development reports” , *www. undp.org*.
7. Legea nr. 95 din 13 aprilie 2006 privind reforma în domeniul sănătății
8. Ordinul nr. 898 din 28 decembrie 2012 pentru aprobarea listei de medicamente cu și fără contribuție personală pe baza de prescripție medicală, în sistemul de asigurări sociale de sănătate , cu modificările și completările ulterioare
9. H.G. nr. 161/2016 pentru aprobarea pachetelor de servicii medicale și a Contractului-cadru care reglementează condițiile acordării asistenței medicale, a medicamentelor și a dispozitivelor medicale, în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate pentru anii 2016 - 2017, cu modificările și completările ulterioare
10. Ordinul nr.196/139/2017 al Ministerului Sănătății și C.N.A.S. pentru aprobarea normelor de aplicare ale contractului cadru care reglementează condițiile acordării asistenței medicale, a medicamentelor și a dispozitivelor medicale, în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate pentru anii 2016 - 2017
11. Ordinul nr. 944 din 30 septembrie 2015 pentru aprobarea listei de medicamente cu și fără contribuție personală pe baza de prescripție medicală, în sistemul de asigurări sociale de sănătate cu modificările și completările ulterioare